

Nr 141.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag till länsarkitekter; given Stockholms slott den 16 februari 1934.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Henning Leo.

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 16 februari 1934.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden UNDÉN, SCHLYTER, WIGFORSS, LEVINSON, VENNERSTRÖM, LEO, ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Departementschefen, statsrådet Leo anför:

I årets statsverksproposition (sjätte huvudtiteln, punkt 40) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att i avbidan på den proposition i ämnet, som kunde bli riksdagen förelagd, till länsarkitekter för budgetåret 1934/1935 beräkna ett extra förslagsanslag av 80,000 kronor. Sedan beredningen av detta ärende fullbordats, torde jag nu ånyo få anmäla detsamma.

Under nyssberörda punkt 40 erinrade jag, att Kungl. Maj:t den 12 oktober 1933 uppdragit åt byggnadsstyrelsen att gemensamt med tre personer, som

Bihang till riksdagens protokoll 1934. 1 saml. Nr 141.

skulle utses av chefen för kommunikationsdepartementet, med beaktande av vad till statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för sagda dag anförts, verkställa utredning rörande länsarkitektsinstitutionens lämpliga organisation jämte därmed sammanhängande spörsmål.

Den 5 februari 1934 inkom byggnadsstyrelsen till Kungl. Maj:t med sålunda anbefalld utredning jämte förslag. I utredningsarbetet hade jämlikt den 17 oktober 1933 meddelat förordnande deltagit ledamoten av riksdagens första kammare, civilingenjören K. A. S. Nylander, ledamoten av riksdagens andra kammare, lantbrukaren J. Nilsson i Hörby samt länsarkitekten E. G. Friberger i Göteborg.

Det framlagda förslaget är av i huvudsak följande innebörd:

Länsarkitektsdistriktens nuvarande antal, tolv, skulle bibehållas. Inom varje distrikt skulle finnas ett länsarkitektkontor med en länsarkitekt såsom föreståndare samt såsom tekniska biträden dels assistenter å själva kontoren och dels biträdande länsarkitekter i det eller de län, som i övrigt tillhörde distriktet och där länsarkitekten ej vore bosatt, ävensom rit- och skrivbiträden. Länsarkitekterna avsågos att tillsättas genom förordnande på viss tid (2 kap. i gällande avlöningsreglemente för civilförvaltningen) och med årliga arvoden av 14,000 kronor. I fråga om pension föreslogos för länsarkitekterna ungefär enahanda bestämmelser, som gälla för flertalet av de genom förordnande på viss tid tillsatta tjänstemännen, varvid hel pension skulle utgå med ett belopp av 6,000 kronor efter minst 24 års förordnande. Länsarkitekts hittillsvarande rätt till privat arkitektverksamhet skulle upphöra och den del av hans arbetstid, som icke toges i anspråk för det egentliga tjänstearbetet, skulle ägnas åt i tjänsten givna arkitektuppdrag. Biträdande länsarkitekterna skulle vara befattningshavare å extra stat med lön enligt lönegrad B 24. Assistenterna skulle vara extra ordinarie tjänstemän i en lönegrad 21, omfattande löneklasserna 19—23. Övriga biträden skulle vara extra ordinarie tjänstemän i lönegraderna 7 och 4. Länsarkitektkontorens expenskostnader samt kostnader för lokalhyra skulle bestridas av statsverket. Med hänsyn till det i direktiven för utredningen uttalade önskemålet att den nuvarande kostnadsramen för länsarkitekterna i stort sett hölles, förutsattes att länsarkitektkontoren skulle mottaga arkitektuppdrag i sådan utsträckning, att härför influtna ersättningar uppvägs de ökade utgifterna. Dessa ersättningar skulle utgå efter särskild taxa. Förslag till dylik har byggnadsstyrelsen förklarat sig framdeles komma att ingiva. De årliga utgifterna för den föreslagna organisationen beräknades till 468,886 kronor och inkomsterna till 399,300 kronor. Underskottet, 69,586 kronor, skulle alltså utgöra statens kostnader för länsarkitektsinstitutionen efter dennas fullständiga genomförande, innebärande en minskning i förhållande till det för innevarande budgetår utgående anslaget med något över 10,000 kronor. — I särskilt yttrande har en av utredningsmännen, herr Nilsson, uttalat avvikande mening ifråga om lönesättningen.

Byggnadsstyrelsen och utredningsmännen föreslogo vidare, att omorganisationen icke skulle genomföras i sin helhet omedelbart utan till en början endast beträffande ett mindre antal distrikt, förslagsvis tre, av vilka ett skulle omfatta Malmöhus och Kristianstads län, ett Göteborgs och Bohus samt Hallands län och ett Norrbottens län.

I anslutning till organisationsförslaget har byggnadsstyrelsen vidare hos Kungl. Maj:t gjort framställning om anvisande av medel till länsarkitekter m. m. för budgetåret 1934/1935 och därvid hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå 1934 års riksdag att ej mindre besluta omorganisation av länsarkitektsinstitutionen från och med den 1 juli 1934 enligt det framlagda förslaget beträffande nyssnämnda tre distrikt än även för budgetåret 1934/1935 anvisa dels till länsarkitekter m. m. ett ordinarie anslag av 44,000 kronor samt ett extra förslagsanslag av 51,000 kronor, dels till bestridande av kostnader för anställande av tillfälliga biträden å länsarkitektskontoren i öfvermälda tre distrikt ett extra anslag av 15,000 kronor, dels ock till anskaffande av kontorsinventarier för dessa länsarkitektskontor ett extra anslag av 16,000 kronor.

Över omorganisationsförslaget skola jämlikt remisser den 6 februari 1934 utlåtanden avgivas dels före den 15 mars 1934 av allmänna civilförvaltningens lönenämnd, riksräkenskapsverket, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, i vad dess ämbetsområde angår, lantmäteristyrelsen, samtliga länsstyrelser, därvid länsstyrelse i län, där länsarkitekt är stationerad, jämväl har att höra denne, dels ock före den 1 april 1934 av statskontoret och statens organisationsnämnd. Därjämte hava svenska arkitektföreningen, svenska landstingsförbundet, svenska landskommunernas förbund och svenska stadsförbundet lämnats tillfälle att före nämnda den 15 mars yttra sig i ärendet.

Under punkt 40 av årets sjätte huvudtitel uttalade jag, att det vore min förhoppning, att ett på den då pågående utredningen grundat förslag skulle kunna föreläggas 1934 års riksdag. Det nu framlagda förslaget innebär, såsom redan av den här lämnade kortfattade redogörelsen torde framgå, djupgående och i skilda hänseenden betydelsefulla förändringar i den nuvarande organisationen. Med hänsyn till det noggranna öfvervägande, som denna viktiga fråga tarvar, var det nödvändigt att tillräcklig tid bereddes för avgivande av vederbörandes yttranden. Då utredningen först den 5 februari 1934 inkom till Kungl. Maj:t, kunde på grund av nyss angivna förhållanden remisstiden icke begränsas så, att frågans framläggande för årets riksdag inom den för propositioners avlåtande föreskrivna tiden möjliggjordes. Då jag nu har att anmäla frågan om anslag till länsarkitekter för budgetåret 1934/1935, sker det alltså med utgående från en i huvudsak oförändrad organisation.

Departements-
chefen.

Till länsarkitekter har riksdagen för innevarande budgetår, i likhet med vad som var fallet för budgetåret 1932/1933, anvisat ett extra förslagsanslag å 80,000 kronor. I nämnda anslag ingår dels en bestämd post å 67,000 kronor till avlöningar och dels en förslagspost å 13,000 kronor till rese- och traktamentskostnader.

Den 19 maj 1933 har Kungl. Maj:t fastställt stat för det för budgetåret 1933/1934 anvisade anslaget och därvid föreskrivit, att utgifter från sistberörda anslagspost skola redovisas å särskild bokföringstitel. Vidare har

Kungl. Maj:t den 2 juni 1933 meddelat bestämmelser beträffande användningen av anslaget och därvid för tillämpning under budgetåret 1933/1934 förordnat huvudsakligen följande:

Antalet länsarkitekter skall vara tolv. De särskilda länsarkitektsdistrikten skola omfatta: ett distrikt Stockholms län, ett distrikt Uppsala, Södermanlands och Gotlands län, ett distrikt Jönköpings och Östergötlands län, ett distrikt Kronobergs, Kalmar och Blekinge län, ett distrikt Malmöhus och Kristianstads län, ett distrikt Göteborgs och Bohus samt Hallands län, ett distrikt Älvsborgs och Skaraborgs län, ett distrikt Värmlands och Örebro län, ett distrikt Kopparbergs och Västmanlands län, ett distrikt Gävleborgs och Jämtlands län, ett distrikt Västerbottens och Västernorrlands län, ett distrikt Norrbottens län. Det fasta, av statsmedel utgående arvodet till länsarkitekterna skall utgöra, i Stockholms läns distrikt 8,000 kronor och i vart och ett av de övriga elva distrikten 5,000 kronor, med skyldighet dels för länsarkitekten i Stockholms län att vid behov biträda inom byggnadsstyrelsen med handläggning av ärenden, avseende länsarkitekternas tjänsteåligganden, dels ock för samtliga övriga länsarkitekter att jämväl utanför vederbörande distrikt på uppdrag av byggnadsstyrelsen fullgöra till länsarkitektsysslan hörande åligganden. Byggnadsstyrelsen äger att anställa sakkunnigt biträde åt länsarkitekten i Stockholms län under ifrågavarande budgetår för en kostnad av högst 4,000 kronor.

Genom detta Kungl. Maj:ts beslut har den förändringen vidtagits i distriktsindelningen, att Gävleborgs län avskilts från det omfattande distrikt, som tidigare bestått av Kopparbergs, Västmanlands och Gävleborgs län, för att tillsammans med Jämtlands län bilda ett distrikt. Härigenom har en utjämning av de båda länsarkitekternas arbetsbördor ernåtts. Av de nuvarande tolv länsarkitektsdistrikten bestå alltså endast två distrikt av ett län, under det att av de övriga tio distrikten åtta bestå av två län och två av tre län.

I skrivelse den 19 september 1933 — alltså innan förberörda utredningsuppdrag lämnades — har byggnadsstyrelsen, med utgående från nuvarande organisationsform för länsarkitektsinstitutionen, hemställt att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för budgetåret 1933/1934 till länsarkitekter anvisa ett förslagsanslag av 101,000 kronor.

Styrelsen har därvid erinrat om den kraftigt stegrade arbetsbördan i vissa distrikt samt framhållit, att förhållandena vore särskilt bekymmersamma i Göteborgs och Bohus samt Hallands läns liksom även i Malmöhus och Kristianstads läns distrikt. Byggnadsstyrelsen återger utförligt vad av länsstyrelserna i Malmöhus samt i Göteborgs och Bohus län i skrivelser till styrelsen och av länsarkitekten i Göteborg uti en promemoria anförts om det trängande behovet av åtgärder i syfte att lätta länsarkitekternas arbete. Efter en ingående motivering föreslår byggnadsstyrelsen, att ytterligare en länsarkitektstjänst inrättas, varvid Göteborgs och Bohus län skulle bilda eget distrikt; härigenom samt genom i övrigt ändrad distriktsindelning skulle en viss utjämning av arbetsbördan för vissa länsarkitekter kunna åstadkommas. För den nya länsarkitektbefattningen skulle erfordras ett belopp av 5,000 kronor och den i förevarande anslag ingående posten till avlöningar alltså behöva höjas från 67,000 kronor till 72,000 kronor.

I detta sammanhang har styrelsen, som närmare utvecklat sina synpunkter härutinnan, framhållit att kravet på en förändring av länsarkitektsinstitutionen icke läte sig avvisas, varjämte styrelsen uttalat att, även om ett organisationsförslag icke kunde föreläggas 1934 års riksdag, den omständigheten icke borde utgöra hinder att bereda medel för budgetåret 1934/1935 såväl till ytterligare en länsarkitekt som till ersättning åt länsarkitekterna för expenskostnader m. m., för vilket senare ändamål erfordrades ett belopp av 14,000 kronor. Framställning i sistnämnda hänseende har gjorts i särskild skrivelse den 19 september 1933; härtill återkommer jag i det följande.

Förslagsposten till rese- och traktamentskostnader har byggnadsstyrelsen ansett böra höjas från 13,000 kronor till 15,000 kronor. Härom anför styrelsen följande:

För budgetåret 1931/1932 hade denna post uppgått till 15,000 kronor. Utgifterna för länsarkitekternas tjänsteresor hade i avrundade tal uppgått till för budgetåret 1930/1931 15,700 kronor, budgetåret 1931/1932 17,500 kronor och budgetåret 1932/1933 19,300 kronor. Den från och med budgetåret 1933/1934 vidtagna förändringen av distriktsindelningen beträffande Gävleborgs och Jämtlands län torde för denne länsarkitekt medföra ökade resekostnader med hänsyn till de hädanefter regelbundet återkommande, jämförelsevis långa resorna mellan Gävle och Östersund. Redan på grund av denna omständighet syntes det styrelsen lämpligt, att resekostnadsposten något höjdes. Om dessutom, såsom byggnadsstyrelsen föreslagit, ytterligare en länsarkitekt komme att anställas från och med budgetåret 1934/1935, torde posten böra höjas till, åtminstone förslagsvis, 15,000 kronor.

Det sammanlagda anslagsbehovet skulle alltså enligt dessa beräkningar uppgå till (72,000 + 14,000 + 15,000) 101,000 kronor.

Beträffande den av byggnadsstyrelsen upptagna frågan om beredande av expensersättning åt länsarkitekterna är följande att nämna.

Sedan fråga uppkommit om likviderande av vissa expenskostnader för länsarkitekten i Älvsborgs och Skaraborgs län ävensom dessa kostnaders eventuella fördelning på länsstyrelserna i nämnda län, hemställde *länsstyrelsen i Älvsborgs län* i skrivelse den 3 september 1931 till riksräkenskapsverket om direktiv i ämnet.

Sedan riksräkenskapsverket anmodat byggnadsstyrelsen att yttra sig i ärendet, lät *byggnadsstyrelsen* verkställa en undersökning, huru i de olika länsarkitektsdistrikten förfores beträffande länsarkitekternas expenser. Länsarkitekternas svar sammanfattades i en tablå, som byggnadsstyrelsen med skrivelse den 24 november 1931 överlämnade till riksräkenskapsverket. Styrelsen anförde därvid huvudsakligen följande:

Av den gjorda utredningen framginge, att endast tre av de tolv länsarkitekterna själva helt bekostade för tjänstens skötande erforderliga skriv- och ritmaterialier, telefonsamtal m. m. De övriga länsarkitekterna tillhandahölles dylika materialier av vederbörande länsstyrelser eller ersattes av länsstyrelserna för sina utgifter härför, för telefonsamtal och dylikt. De flesta länsarkitekter erhöles jämväl ersättning i någon form för renskrivningskostnader. Antingen tillhandahölles länsstyrelsen skrivmaskin eller ock dispo-

nerade länsarkitekten skrivbiträde hos länsstyrelsen, och i två fall lämnades kontant ersättning. Fyra länsarkitekter finge emellertid själva vidkännas utgifterna för dylika ändamål. I detta sammanhang erinrades, att de dagböcker, som det enligt instruktionen för länsarkitekterna ålåg dem att föra, tillhandahölls kostnadsfritt av byggnadsstyrelsen.

I fråga om bestridandet av länsarkitekternas för tjänstens utövande erforderliga kontorskostnader förfores sålunda olika från länsstyrelsernas sida i de skilda länsarkitektsdistrikten. Vissa länsarkitekter vore alltså sämre ställda i förevarande avseende än de övriga; länsarkitekternas villkor vore inbördes olika även i det avseendet, att vissa av dem icke kunde beredas tjänstelokal i kronans hus.

Byggnadsstyrelsen hyste den uppfattningen, att länsarkitekterna med hänsyn till deras jämförelsevis blygsamma arvoden icke skäligen borde själva bestrida sina med tjänsten förbundna expensutgifter. I betraktande av det intima samarbetet mellan länsstyrelserna och deras tekniska biträden, länsarkitekterna, kunde styrelsen för sin del icke finna något oriktigt i att länsarkitekternas behov av skrivmaterialier och dylikt tillgodosåges genom länsstyrelserna med anlitande av dessas expensmedel. I varje fall måste detta framstå såsom självfallet, där länsarkitekten hade ständig tillgång till tjänsterum i anslutning till länsstyrelsens ämbetslokaler. Byggnadsstyrelsen veterligt hade ej heller gjorts någon anmärkning från de granskande myndigheternas sida med avseende å det hittills tillämpade förfarandet i detta avseende.

Det förefölle emellertid lämpligast, att särskilda medel anvisades till bestridandet av länsarkitekternas expenskostnader, därvid för de länsarkitekter, för vilka tjänstelokaler icke kunde beredas i något kronans hus, möjligen även borde beräknas ersättning för kontorshyra. På liknande sätt syntes vara ordnat beträffande vägingenjörerna i länen. Det mest praktiska syntes vara, att dylika för länsarkitekterna anvisade expensmedel ställdes till länsstyrelsens förfogande, i de fall då ett distrikt bestode av flera län, länsstyrelsen i det län, där länsarkitekten vore bosatt.

Vad den ifrågasatta uppdelningen av länsarkitektens i Älvsborgs och Skaraborgs län expensutgifter mellan länsstyrelserna i de båda länen anginge, ansåge byggnadsstyrelsen det tillkomma riksräkenskapsverket att bedöma, huruvida en dylik uppdelning ur granskningssynpunkt läte sig göra.

Med skrivelse den 9 april 1932 bragte riksräkenskapsverket ärendet under Kungl. Maj:ts prövning och anförde därvid i huvudsak följande:

Med hänsyn till den ovisshet, som rådde rörande befogenheten över huvud taget av att med statsmedel bestrida länsarkitekternas expensutgifter, hade riksräkenskapsverket icke ansett sig kunna meddela länsstyrelsen i Älvsborgs län något besked i det av länsstyrelsen i skrivelsen till verket berörda avseendet.

Såvitt riksräkenskapsverket kunnat finna, hade, då anslag till länsarkitekter först uppfördes å riksstaten, frågan om bestridandet av länsarkitekternas expenskostnader icke varit föremål för överbäggande. Frånvaron av uttalanden härutinnan finge väl dock närmast anses tyda på att avsikten icke varit att bereda länsarkitekterna något statsbidrag för berörda ändamål.

Vid en inom riksräkenskapsverket i annat sammanhang verkställd utredning hade befunnits, att expensutgifter för länsarkitekternas räkning bestritts från såväl femte som sjätte huvudtitelns expensanslag. Någon anmärkning hade vid granskningen inom riksräkenskapsverket av länsstyrelsernas räkenskaper icke blivit framställd mot utbetalningar av ifrågavarande slag. I detta

fall hade emellertid en tillfällig dylik anmärkning icke fullföljts av den anledningen, att länsstyrelsen vid äskande av de andelsbelopp av femte huvudtitelns expensanslag, vilka sedermera av Kungl. Maj:t faststälts, omförmått tidigare från anslaget bestridda expensutgifter för länsarkitekten.

Det syntes icke ankomma på riksräkenskapsverket att avgiva yttrande, huruvida och i vilken utsträckning det kunde anses skäligt, att länsarkitekterna bereddes gottgörelse för havda expensutgifter eller av staten tillhandahölles skrivmaterialier och dylikt ävensom tjänstelokal. I sistnämnda avseendet ville riksräkenskapsverket endast framhålla, att vissa länsarkitekter icke vore bosatta i residensstad. Uppenbart vore emellertid, att en reglering av ifrågavarande spørsmål vore av behovet påkallad. Den utredning, som härför erfordrades, syntes böra ske genom byggnadsstyrelsen och vederbörande länsstyrelser. Beträffande spørsmålets budgettekniska sida ville riksräkenskapsverket redan i detta sammanhang framhålla, att den lämpligaste anordningen syntes vara, att eventuella anslagsmedel anvisades såsom särskild anslagspost under anslaget till länsarkitekterna.

Härefter har *byggnadsstyrelsen*, såsom i det föregående antytts, den 19 september 1933 inkommit med utlåtande och förslag i ämnet.

Styrelsen har därvid till en början meddelat, att styrelsen genom skrivelser den 7 juni 1932 underrättat samtliga länsstyrelser om vad i expensfrågan dittills förekommit samt hos dem anhållit om yttranden samt om de för frågans bedömande erforderliga uppgifterna. I anledning härav hade under år 1932 uttalanden i ämnet inkommit från samtliga länsstyrelser; och äro dessa uttalanden fogade vid handlingarna i ärendet.

Beträffande själva principfrågan har byggnadsstyrelsen anfört huvudsakligen följande:

Såsom riksräkenskapsverket påpekat, hade frågan om bestridandet av länsarkitekternas expenskostnader icke varit föremål för överbägande, då anslag till länsarkitekter först uppfördes å riksstaten genom beslut av 1917 års riksdag. Ej heller sakkunniga för överintendentensämbetets omorganisation hade i sitt den 1 november 1915 avgivna betänkande, däri de sakkunniga framställde förslag till den nya institutionen, uttalat sig om detta spørsmål. Byggnadsstyrelsen hade emellertid under årens lopp uppmärksammat behovet av frågans ordnande men hade hittills låtit densamma tillsvidare anstå, då styrelsen i första hand ansett sig böra verka för institutionens utveckling. Sedan numera samtliga länsstyrelser kommit i åtnjutande av bi-träde av länsarkitekt, hade styrelsen ansett sig böra upptaga frågan om bestridandet av länsarkitekternas expenskostnader.

Vid institutionens inrättande syntes man hava haft fullt klart för sig, att densamma framdeles komme att behöva underkastas ändringar i ena eller andra avseendet. Departementschefens yttrande vid propositionens framläggande gäve vid handen att man utgått från att det skulle bliva nödvändigt att framdeles komplettera och utveckla denna organisation. Härav syntes också följa, att den omständigheten, att vid nämnda tillfälle några uttalanden icke gjorts beträffande huru man tänkte sig, att frågan om bestridandet av länsarkitekternas expenskostnader i tjänsten skulle ordnas, icke finge tolkas så, att avsikten skulle hava varit att länsarkitekterna för all framtid skulle själva bestrida dessa kostnader.

Med hänsyn till de jämförelsevis blygsamma arvoden som syntes det byggnadsstyrelsen vara rimligt och skäligt, att länsarkitekterna icke själva finge vidkännas sina expenskostnader för tjänstens bedrivande. Denna uppfattning

delades också av länsstyrelserna (endast länsstyrelsen i Norrbottens län syntes hysa någon tvekan). I överensstämmelse härmed hade också i stort sett förfarits, i det att, såsom den av byggnadsstyrelsen tidigare gjorda utredningen visade, de flesta länsarkitekterna på ett eller annat sätt genom länsstyrelsernas försorg blivit ersatta för sina expenskostnader. I likhet med riksräkenskapsverket funne emellertid byggnadsstyrelsen en reglering av frågan vara av behovet påkallad med hänsyn dels till de olika sätt, på vilka i detta avseende förføres, och dels till den omständigheten att några av länsarkitekterna icke åtnjöte några som helst förmåner i detta hänseende. Då skrivmaterialier m. m. tillhandahållits av länsstyrelserna, syntes dessutom detta i vissa fall hava skett med någon tvekan beträffande riktigheten i ett sådant förfarande.

Såsom stöd för sina tillstyrkanden av att länsarkitekterna borde beredas dylik ersättning, framhölle vissa länsstyrelser, att åtskilliga andra tjänstemän, som uppehölle tjänster av ungefär enahanda beskaffenhet som länsarkitekterna, åtnjöte anslag av statsmedel för sina utgifter i tjänsten. I sådant avseende nämndes överkontrollörer, folkskolinspektörer och fattigvårdskonsulenter, vägingenjörer och landsfiskaler.

I fråga om sättet för bestridande av länsarkitekternas expensutgifter har byggnadsstyrelsen anfört, att det för ändamålet borde finnas tillgängliga särskilda anslagsmedel, anvisade som särskild anslagspost under anslaget till länsarkitekterna. Visserligen kunde man tänka sig att länsstyrelsernas expensanslag anlätades för ändamålet, vilket särskilt kunde synas ligga nära till hands i de fall, då länsarkitekten hade tjänstelokal i anslutning till eller inom länsstyrelsens lokaler. Byggnadsstyrelsen funne dock denna anordning mindre lämplig, enär det finge anses önskvärt att ifrågavarande utgifter särhölles, för att en klar bild skulle kunna erhållas av dessa utgifters beskaffenhet och storlek.

I fråga om storleken av expensbidrag till länsarkitekterna har byggnadsstyrelsen anfört bland annat:

Det vore givetvis förenat med svårighet att beräkna länsarkitekternas verkliga kostnader för skriv- och ritmaterialier och dylikt, då sådana kostnader även påvilade vederbörandes privata arkitektverksamhet samt materialinköp givetvis gjordes gemensamt för vederbörandes hela verksamhet. I betraktande härav syntes det byggnadsstyrelsen vara lämpligast, att länsarkitekterna erhöle ett skäligen avpassat bidrag till bestridandet av kostnaderna för anskaffande av i tjänsten erforderliga kontorsmaterialier m. m.

Beträffande storleken av ett dylikt bidrag hade länsstyrelserna och länsarkitekterna lämnat mycket skilda uppgifter. Självfallet växlade också dessa expenskostnader högst väsentligt i de olika distrikten. Beräkningarna skiftade från 300 kronor (Norrbottens län) till 3,950 kronor (Stockholms län). Det vore givetvis förenat med svårigheter att för varje särskilt distrikt angiva belopp, som svarade mot det verkliga behovet. Det vore även att taga i betraktande, att för ett kommande budgetår ändringar kunde uppstå i distriktsindelningen, som i sin tur kunde föranleda ändrade anslagsbehov i förevarande hänseende. Det syntes emellertid byggnadsstyrelsen att — med hänsyn tagen till den på grund av det statsfinansiella läget för närvarande särskilt framträdande nödvändigheten av att iakttaga den största sparsamhet vid beräkningen av det totala anslagsbeloppet för ifrågavarande ändamål — man skulle skäligen kunna utgå ifrån ett genomsnittligt beräknat belopp av

800 kronor årligen för varje distrikt, vilket för de tolv nuvarande distrikten skulle motsvara ett sammanlagt belopp av 9,600 kronor. Under förutsättning av bifall till byggnadsstyrelsens framställning om anvisande av medel för nästa budgetår för anställande av ytterligare en länsarkitekt borde alltså ifrågakarande anslagsbehov beräknas till 10,400 kronor.

För såvitt medel sålunda komme att anvisas att tilldelas länsarkitekterna såsom ersättning för med tjänsten förbundna expenskostnader, syntes det byggnadsstyrelsen riktigt, att länsarkitekterna själva bekostade anskaffandet av de i instruktionen föreskrivna dagböckerna.

Härefter har byggnadsstyrelsen yttrat sig beträffande länsarkitekternas lokalkostnader.

Efter en redogörelse för de nuvarande förhållandena har styrelsen meddelat, att tjänstelokaler i kronans hus icke inom den närmaste tiden kunde beredas de fyra länsarkitekterna i Uppsala, Södermanlands och Gotlands län, Alvsborgs och Skaraborgs län, Gävleborgs och Jämtlands län samt Norrbottens län. Dessa länsarkitekter vore sålunda, framhåller byggnadsstyrelsen, i detta avseende väsentligt sämre ställda än sina kolleger i övriga distrikt, som kostnadsfritt tilldelats tjänstlokal, och syntes därför skäligen böra hädanefter beredas ersättning för sina utgifter till lokalhyra, varvid emellertid ersättningen icke borde utgå för mera än ett rum.

Det syntes styrelsen, att ifrågakarande ersättning till de i Skövde, Gävle och Luleå bosatta länsarkitekterna skäligen borde kunna beräknas efter ett belopp av 500 kronor för varje. Med hänsyn till förhållandena på Stockholms hyresmarknad torde motsvarande ersättning till den därstädes boende länsarkitekten i Uppsala, Södermanlands och Gotlands län böra beräknas till 800 kronor.

Då emellertid förändringar i distriktsindelningen kunde komma att av Kungl. Maj:t framdeles vidtagas att gälla från och med budgetåret 1934/1935 med därav följande ändringar beträffande bostadsorter och även eljest ombyte av bostadsort i något fall kunde förekomma, syntes något belopp härutöver böra beräknas för på detta sätt eventuellt uppkommande behov av ytterligare hyresbidrag. För detta ändamål föresloge styrelsen ett belopp av 1,200 kronor.

Till hyresbidrag åt vissa länsarkitekter, som icke kunde beredas tjänstlokal inom någon kronans egendom, skulle alltså enligt styrelsens förslag för budgetåret 1934/1935 beräknas ett sammanlagt belopp av 3,500 kronor.

Sammanfattningsvis har byggnadsstyrelsen anfört:

Enligt den av styrelsen sålunda gjorda beräkningen skulle till bestående av länsarkitekternas expenskostnader samt till bidrag för hyrande av tjänstlokal åt vissa länsarkitekter för budgetåret 1934/1935 erfordras ett sammanlagt belopp av 13,900 kronor, avrundat till 14,000 kronor. I enlighet med vad riksräkenskapsverket föreslagit, borde detta belopp upptagas såsom särskild anslagspost under anslaget till länsarkitekterna och, såsom skedde beträffande anslaget i övrigt, disponeras enligt Kungl. Maj:ts bestämmande. Enligt instruktionen för länsarkitekterna utbetalades länsarkitekts av Kungl. Maj:t bestämda arvode av länsstyrelsen i det län, där länsarkitekten vore bosatt, och i överensstämmelse härmed syntes jämväl nu ifrågakarande anslagsmedel böra enligt Kungl. Maj:ts föreskrift för varje särskilt budgetår ställas till samma länsstyrelsens förfogande.

I anslutning till vad sålunda anförts har byggnadsstyrelsen hemställt,

att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för budgetåret 1934/1935 såsom särskild anslagspost under förslagsanslaget till länsarkitekter till bestridande av ersättning åt länsarkitekterna för expenskostnader m. m. anvisa ett belopp av 14,000 kronor. Såsom redan förut framhållits, ingår beloppet i det av styrelsen till länsarkitekter äskade anslaget å 101,000 kronor.

Slutligen har byggnadsstyrelsen beträffande den i det föregående omfördälda frågan om länsarkitektens i Älvsborgs och Skaraborgs läns distrikt i tjänsten havda expenskostnader framhållit såsom orimligt, att länsarkitekten, som tidigare ersatts för sina expenser, skulle i detta avseende komma i sämre ställning. I varje fall syntes det styrelsen att den omständigheten, att ovisshet rådde om huru kostnaderna borde uppdelas mellan de båda länsstyrelserna, icke behövde medföra, att länsarkitekten nödgades själv bestrida sina expenser.

I detta sammanhang torde jag få omnämna, att hos Kungl. Maj:t föreliggande till prövning följande framställningar, avseende ersättning för expensutgifter för vissa länsarkitekter.

Länsstyrelsen i Östergötlands län, hos vilken länsarkitekten M. Erichs anhöllit om ersättning jämlikt ingiven räkning för skriv- och kontorsbiträde med 220 kronor, har i skrivelse den 23 juni 1932 hemställt, att Kungl. Maj:t måtte anvisa medel härtill. Byggnadsstyrelsen har tillstyrkt framställningen.

I skrivelse den 4 augusti 1933 har *länsstyrelsen i Gävleborgs län*, med förmlan bland annat, att den i Gävle placerade länsarkitekten icke kunnat beredas tjänstelokal hos länsstyrelsen, hemställt om föreskrift, huruvida och i vilken omfattning ersättning för länsarkitekts expenser finge utgå av statsmedel samt i så fall, från vilket anslag dessa utgifter finge av länsstyrelsen avföras. Byggnadsstyrelsen har i utlåtande uttryckt önskvärdheten av att länsstyrelsen bereddades möjlighet att gottgöra länsarkitekten för dennes i tjänsten havda utgifter av ifrågavarande slag.

Länsarkitekten i Älvsborgs och Skaraborgs län A. Berglund har anhöllit, att Kungl. Maj:t ville bereda honom ersättning för havda utlägg i tjänsten för lokal med städning, värme och ljus från och med den 1 oktober 1927 med 1,000 kronor för år, för skrivbiträde från och med samma dag med 1,200 kronor för år och för expenser från och med den 1 juli 1928 med 800 kronor för år (med avdrag för av länsstyrelsen i Skaraborgs län redan ersatta telefonkostnader för tiden 1 juli 1928—30 september 1930, 530 kronor 10 öre), allt intill den dag, från vilken det bestämdes att här avsedda kostnader skulle på annat sätt utgå.

Statskontoret har den 10 februari 1934 avgivit utlåtande i frågan och därvid anför:

Av den i ärendet lämnade utredningen samt av byggnadsstyrelsens framställning syntes det statskontoret framgå, att med hänsyn till den ställning länsarkitekterna numera intoge staten borde bidra till täckande helt eller delvis av deras i tjänsten havda kostnader för skriv- och ritmaterialier samt andra expenser. Det torde därvid kunna ifrågasättas, huruvida icke för varje länsarkitekt ett med utgångspunkt från omfattningen av hans tjänstegöromål avpassat förvaltningsbidrag borde i förväg fastställas och utan redovisnings-

skyldighet ställas till vederbörandes förfogande. En dylik anordning förefunnos för närvarande ifråga om häradsarkivare och landsfiskaler. Då det emellertid skulle möta stora svårigheter att i förväg avväga de ifrågasatta förvaltningsbidragen, och då det syntes önskvärt, att förevarande befattningshavares tjänsteverksamhet hölles isär från deras privata arbetsuppgifter, ville statskontoret förorda, att länsarkitekternas utgifter för expenser ersattes dem på grund av ingivna räkningar, som vederbörligen prövades. Därvid syntes dock för varje länsarkitekt böra av Kungl. Maj:t fastställas ett visst maximibelopp, som ersättningen per år icke finge överstiga. Med hänsyn till angelägenheten av att likformiga grunder tillämpades vid prövningen av de ingivna räkningarna syntes starka skäl tala för att granskningen liksom utbetalningen omhänderhades av byggnadsstyrelsen.

Vad därefter beträffade frågan om beräkningen av anslag för ifrågavarande ändamål hölle statskontoret före, att ett belopp av i genomsnitt 800 kronor för varje länsarkitekt vore väl högt. I avsaknad av material för frågans närmare bedömande ville statskontoret dock icke påyrka någon sänkning av det belopp, som byggnadsstyrelsen föreslagit skola upptagas under anslaget till länsarkitekterna, eller 10,400 kronor.

Statskontoret anslöte sig till byggnadsstyrelsens förslag, att länsarkitekterna i regel borde beredas kontorslokal i av statsverket ägd eller disponerad fastighet. Detta torde bidra till att länsarkitektens tjänsteverksamhet hölles skild från hans arbete utom tjänsten. För de länsarkitekter, vilkas lokalfråga icke lämpligen kunde ordnas på nu angivna sätt, syntes böra utgå hyresbidrag. För sådant ändamål torde det av byggnadsstyrelsen föreslagna beloppet, 3,500 kronor, böra ställas till Kungl. Maj:ts förfogande. I detta sammanhang ville statskontoret framhålla, att hyresbidraget borde avse jämväl bidrag till kostnaderna för städning, uppvärmning och belysning.

Statskontoret ansåge, i likhet med byggnadsstyrelsen, skäligt att de länsarkitekter, vilka hittills av statsmedel erhållit gottgörelse för sina expensutgifter, jämväl i fortsättningen finge åtnjuta denna förmån, intill dess särskilda medel kunde komma att på riksstaten beräknas för ändamålet. I saknad av lämplig fördelningsgrund ifråga om sådan länsarkitekt, som tjänstgjorde i två län, syntes ersättningen böra lika fördelas å länsstyrelserna och bestridas av anslag till skrivmaterialier och expenser, ved m. m. under femte huvudtiteln. Denna huvudtitel torde hittills i allmänhet hava anlåtats för täckande av ifrågavarande kostnader för de länsarkitekter, till vilka gottgörelse utgått.

Byggnadsstyrelsen har under förutsättning av oförändrad organisationsform föreslagit, att medel skulle anvisas för anställande av ytterligare en länsarkitekt för att möjliggöra en avlastning från de för närvarande mest arbetstyngda distrikten. Då ett bifall till detta förslag skulle innebära en fortsatt utbyggnad av den nuvarande organisationen vid en tidpunkt, då samtliga de frågor, som avse länsarkitektinstitutionen, befinna sig under utredning, kan jag icke tillstyrka detsamma. Anslagsposten till avlöningar torde alltså för budgetåret 1934/1935 böra beräknas till samma belopp som innevarande budgetår, 67,000 kronor.

I fråga om anslagsposten till resekostnader innebär byggnadsstyrelsens förslag, att densamma skulle ökas från nuvarande 13,000 kronor till 15,000 kronor eller till samma belopp som för budgetåret 1931/1932. Med hänsyn

Departements-
chefen.

till vad byggnadsstyrelsen upplyst rörande de faktiska utgifterna för länsarkitekternas resor under de senaste budgetåren finner jag mig böra biträda förslaget i denna del.

Vad därefter angår ersättning till länsarkitekterna för i tjänsten havda expenskostnader m. m., synes frågan härom icke hava varit föremål för övervägande, då anslag till länsarkitekter först uppfördes å riksstaten. Under årens lopp framkomna krav på dylik ersättning hava, enligt vad utredningen visar, av vederbörande länsstyrelser behandlats olika. En reglering härvidlag synes, såsom riksräkenskapsverket framhållit, böra åvägbringas.

I anslutning till den uppfattning, åt vilken länsstyrelserna, byggnadsstyrelsen och statskontoret givit uttryck, finner jag motiverat, att staten med hänsyn till de omfattande uppgifter, som länsarkitekterna numera i regel hava, bidrager till täckande av deras i tjänsten havda expenskostnader, och det synes påkallat att så sker redan nu. Något föregripande av en blivande allmän reglering av länsarkitektsinstitutionen och vad därmed sammanhänger lärer icke härigenom kunna ske. Jag förordar alltså, att medel för ändamålet beredas å riksstaten för nästkommande budgetår och att, i enlighet med vad myndigheterna förordat, under förslagsanslaget till länsarkitekter upptages en särskild anslagspost, benämnd »Ersättning för expenser åt länsarkitekter». Utgifterna från denna post torde liksom resekostnaderna böra redovisas å särskild bokföringstitel.

Beträffande sättet för ersättningens utgående ansluter jag mig till statskontorets mening. Länsarkitekternas utgifter för expenser böra alltså ersättas dem på grund av ingivna räkningar, som vederbörligen prövas. Dock torde för varje länsarkitekt böra av Kungl. Maj:t fastställas ett visst maximumbelopp, som ersättningen per år icke må överstiga. Med hänsyn till angelägenheten av att likformiga grunder tillämpas vid prövningen av de ingivna räkningarna förordar jag, att granskningen, liksom utbetalningen, omhänderhaves av byggnadsstyrelsen.

I fråga om storleken av expensbidraget har byggnadsstyrelsen föreslagit, att man skulle utgå från ett genomsnittligt beräknat belopp av 800 kronor årligen för varje distrikt, vilket för de tolv nuvarande distrikten skulle motsvara ett sammanlagt belopp av 9,600 kronor. Statskontoret har funnit denna beräkningsgrund väl hög men har dock icke velat påyrka någon sänkning. Jag håller emellertid före, att ett genomsnittligt årsbelopp av 700 kronor för varje distrikt bör kunna anses vara tillräckligt. För tolv distrikt skulle detta innebära en summa av 8,400 kronor, vilket belopp lämpligen synes böra avrundas nedåt till 8,000 kronor.

För beredande av hyresbidrag åt de länsarkitekter, vilka icke kunna erhålla lokal i av statsverket ägd eller disponerad fastighet, har byggnadsstyrelsen hemställt om ett anslag av 3,500 kronor. Detta förslag har av statskontoret tillstyrkts. Med avgörandet av frågan om dylikt bidrag torde emellertid böra anstå till dess att länsarkitektsinstitutionen i sin helhet upptages till prövning. Jag kan alltså icke förorda att någon åtgärd i detta avseende nu vidtages.

Vid bifall till vad jag i det föregående tillstyrkt skulle staten för anslaget till länsarkitekter för budgetåret 1934/1935 erhålla följande lydelse:

Avlöningar till länsarkitekter m. m.	kronor 67,000
Rese- och traktamentskostnader för länsarkitekter, förslagsvis »	15,000
Ersättning för expenser åt länsarkitekter.....	» 8,000
	<hr/>
	Summa kronor 90,000

För budgetåret 1934/1935 skulle alltså för ändamålet erfordras ett belopp av 90,000 kronor.

Härefter återstår frågan om gottgörelse för expensutgifter åt länsarkitekter för tiden till dess att särskilda medel komma att på riksstaten finnas tillgängliga för ändamålet. Såsom jag förut meddelat, föreligga hos Kungl. Maj:t vissa framställningar härutinnan. Vid bifall till mitt i det föregående framställda förslag synes billigheten också kräva, att för tiden till och med utgången av juni 1934 expensbidrag beredas åt länsarkitekter i de fall, då hittills av statsmedel åtnjutits dylik förmån eller där särskilda skäl eljest kunna anses föreligga. Statskontoret har förordnat, att dessa ersättningar skulle bestridas av anslaget till skrivmaterialier och expenser, ved m. m. under femte huvudtiteln, då denna huvudtitel hittills i allmänhet torde hava anlitats, när dylik gottgörelse utgått. Då emellertid anslagsmedel för länsarkitektsinstitutionen i övrigt upptagas under sjätte huvudtiteln och då vidare enligt mitt förslag jämväl ersättning för expensutgifter för framtiden skulle gäldas från anslag under samma huvudtitel, finner jag mig i stället böra förorda, att för ändamålet anlitas denna huvudtitels anslag till skrivmaterialier och expenser, ved m. m. Därest riksdagen ej uttalar erinran häremot, torde beslut om ersättning, varom nu är fråga, efter prövning i varje särskilt fall få meddelas av Kungl. Maj:t. Givetvis bör dylik ersättning icke utgå efter fördelaktigare beräkningsgrunder än dem, som enligt här framlagt förslag skulle tillämpas från och med den 1 juli 1934.

I anslutning till vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *länsarkitekter* för budgetåret 1934/1935 anvisa ett *extra* förslagsanslag av kronor 90,000.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:
Waldemar Wiens.